

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд: **„Многогласие на лирическия Аз
в поезията на Йосиф Бродски“**

за придобиване на научната степен „Доктор“

Научна област 2. Хуманитарни науки;

Професионално направление 2.1. Филологии

Научна специалност „Руска литература“

Автор на труда: Бойко ЛАМБОВСКИ,

Редовен докторант към катедра „Славистика“

Вносител: проф. д.ф.н. Цветан Ракъовски

I. Оценка на представените изходни материали.

Наличните документи са достатъчни като обем и съдържание.

Дисертационният труд съответства на изискванията от ЗРАСРБ и на Вътрешния правилник на Университета за неговото прилагане. Авторефератът отговаря на съдържанието на труда и в синтезиран вид представя по-важните задачи и постигнатите резултати от изследването. Трудът е обсъден в Катедрата – направени са важни конструктивни бележки и са отбелязани качествата на научното изследване. Забележките са ценни и внасят яснота по отношение на спорни понятия и интерпретационни пунктове.

II. Актуалност на дисертационния труд. Темата е дисертабилна и това е заявено в Увода (на Дисертацията), както и в частта със самооценката и Приносите (в Автореферат). Трудът на докторанта е важен опит за монографично изследване на фигурата и творчеството на Йосиф Бродски – на неговия поетически новогovor и личностни

жестове в културата на държава като тогавашния СССР. Но този труд борави с разноформатни инструменти – поезията в него не е единствен научен обект за анализ, защото Б. Ламбовски не пропуска аспектите на политическия дискурс (дисидентското битие на Поета), връзката между лириката и социално-историческото прокрустово ложе на институциите (цензура, издателски активности, културната канава на проблема Общество и Поет и пр.).

III. Характеристика на дисертационния труд. В своето битие на докторантски труд текстът на Бойко Ламбовски е изпълнил поставените си задачи:

1) да постави творчеството на Йосиф Бродски в контекста на руската (по-скоро на съветската) културна ситуация – изследва се променящото се битие на тази ситуация, което измества поетическия език от руслото на естетическата функция и го превръща в социално послание;

2) чрез конкретни интерпретации на целенасочено търсени стихове докторантът анализира разноредовия и полифоничен език на избрания автор.

Трудът има и други качества, но прави впечатление прецизният език при определяне на два елемента:

1. Добре очертана структура на дисертационния текст – той е разделен на 2 глави, които са сглобени така: I гл. от три, а II гл. от две части. Тези части ясно формулират важни проблеми, които трудът на Бойко Ламбовски слага в перспективата на своите близо 150 страници: това е митът за поета, граден от него, но и деструктивно разграждан, от друга страна е агресивната стилова креолизация на езика, както и иронизмът, вулгаризацията на езика, подражанията като интертекстуален механизъм и пр.).

2. Ясно формулирана тема – трудът има точно назован научен обект – това е проблемът за лирическото многогласие, т. е. за рязко

открояващия се полифонизъм. Той се очертава като качество на лирическият изказ в стиховете на Йосиф Бродски. В такъв случай е уместна бележката, че полифонизмът е родов белег на лириката, тя по определение борави с езика като диалогична конструкция. В дисертацията обаче диалогизмът е форма на изказ, която се съдържа в глобалната полифоническа конструкция на лирическият текст.

Тук си позволявам да дам един съвет: ако трудът предстои да се издаде като монографична книга, би могло да се помисли за разширяване на частта с мотива за стаята и за пустинята. Така ще се мотивират взаимно един библиейски мотив и неговият интертекст. Трудът многократно играе с тези два плана на създаването на един поетически текст, при което на принципа на огледалото се активира и неговият интертекст. Подобен игрови почерк е характерен за стиха на Йосиф Бродски през цялото му творчество.

По време на вътрешното обсъждане на дисертацията в Катедрата по славистика отправих и такава бележка: две от вътрешните части (1.1.2. и 1.2.1.) трябва или да се обединят, или да се промени водещото подзаглавие – съображение за това е, че и на двете места се говори за митологизъм. В предоставения, вече официален текст, Бойко Ламбовски е внесъл важки структурни промени и допълва проблема за автомитологизма (все пак Й. Бродски има релефна биография, в която са правило институционалните и политически конфликти) със сантименталните ерозии на поетическият език. Те са функция на тоталния иронизъм, завладял света и образната система на Бродски. Точно иронизмът като жест на езика подрива автомитологизма – ефектът е в езиковата игра, която разроява гласа на говорещия литературен човек. А именно в това е и единият важен ресурс на полифоничния ефект.

Другата бележка от предварителното обсъждане е по отношение на краткото Заключение: то беше твърде късо (само 2 стр.). За официалната процедура дисертацията вече обособява 8 страници като

изводи. Това е важно, защото изчерпателното заключение създава прагове, които могат да играят ролята и на научни приноси на труда. А – оказва се – те ще са нужни и за Автореферата.

3. Резултати – добре очертаната територия на научното поле формира представа за един неочакван силует – т. нар. ретроспективен човек. В поезията на Бродски – казва докторантът – категорията Време не стои непоклонимо в перспективата Минало – Бъдеще, защото е силна тягата на миналото. И това се отнася с особена важност към проблема за влиянията (подражанията) откъм класиката. Така Бродски и неговият литературен човек живеят двойственото битие на Сега и Тогава.

Така се разчертава двойственият план на втората глава – поезията на Бродски в координатната система на пространството (животът му в СССР и след това, след екстрадирането) и на времето. Докторантът усилено говори и умело анализира засрещането на т. нар. политическо време и времето на отчуждения от „съветскостта“ на живота тук и сега човек. В резултат се появява нещо като нов жанр – постмодерната пародия. Тя е изтъкана от сарказъм към Властта и наложените от нея догми, които душат свободата. Затова, казва Ламбовски, поетът Бродски не е дисидент в политическия смисъл, а дисидент от естетически ред.

Свободата като състояние на духа се въплъщава и в езика. Йосиф Бродски тенденциозно разглобява езика на поезията – сваля ореола на красивото, размества опорите на хармоничното и като цяло разбива представата и очакването, че поезията казва нещата само сериозно, че борава само с високия смисъл на думите. Напротив, стихът на Бродски е претоварен с жаргона на улицата, с вулгарния плас на езика, защото човекът на този стих е такъв – свален от пиедестала на своята съветска безукорност и неоспоримост.

И в края на рецензията искам да се спра на проблема за онези „влияния и подражания“, които при Бродски стават важен негов стилос белег. Той се изразява в явни и скрити цитатнически гласове – от Державин, Пушкин, Баратински, Некрасов, Кантемир, Елиът и др. Докторантът твърди, че подобен постмодерен цитатнически рефлекс на поета Бродски поставя неговите текстове на ръба, прави ги някак вторични – и това е очевидна тенденция.

Такова втурване/врязване в миналото не е „продължаване на традицията“, а едновременно диалог и антиномия, почит към учители и предходници и иронично намигване към тях. Според докторанта поет като Й. Бродски пренарежда не само процеса Литературна история, но и самото битие на Езика на поезията (образ, стихова норма, ритъм и пр.). Бродски демонстрира някакво свръховладяване на традицията и агресивно превръща своя поетически текст в нещо като метаезик

IV. Заключение: Като имам предвид труда на Б. Ламбовски и безспорния резултат, постигнат от него, но и като отчитам справянето със забележките от вътрешното обсъждане, с убеденост гласувам „ЗА“ да му бъде присъдена ОНС „доктор“ в ПН 2.1. Филологии.

27.12.2021 г.

Благоевград

Вносител на рецензията: . . . . .

(проф. д.ф.н. Цветан Ракъовски)